

ПАНКРЕАТИТ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД СТУДЕНТИТЕ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ

Татяна Славкова

*МУ–София, Филиал „проф. д-р Иван Митев“ – Враца
Адрес: гр. Враца, бул. Втори юни, № 179, п.к. 3000 България
t.slavkova@filialvratsa.mu-sofia.bg*

Абстракт

Резюме: Панкреатитът представлява остро или хронично възпаление на панкреаса, което изисква интензивно лечение и комплексни здравни грижи. Ролята на медицинската сестра е ключова при оценката, наблюдението, храненето и подкрепата на пациента с панкреатит. **Цел:** Да се изследват знанията и степента на готовност на студентите от специалност „Медицинска сестра“ за прилагане на сестрински грижи при пациенти с панкреатит, както и предизвикателствата, с които се сблъскват по време на клиничното си обучение. **Материали и методи:** Проведено е анкетно проучване сред 60 студенти от III и IV курс в специалност „Медицинска сестра“ обучаващи се в МУ–София, Филиал Враца. Използван е структуриран въпросник, съдържащ както затворени, така и отворени въпроси, насочени към оценка на знанията и нагласите по темата. **Резултати:** Данните показват, че макар студентите да притежават базови теоретични знания, те изпитват затруднения при клиничното приложение на сестринските грижи при пациенти с панкреатит. Основни предизвикателства са липсата на практика, недостатъчно практично обучение по специфични грижи и несигурност при комуникация с пациенти в остро състояние. Необходима е по-целенасочена клинична подготовка, симулационни обучения и участие в мултидисциплинарни екипи, които да подготвят бъдещите сестри за адекватно и уверено поведение при работа с пациенти с панкреатит.

Ключови думи: панкреатит, сестрински грижи, студенти, обучение, клинична практика.

PANCREATITIS – A CHALLENGE FOR HEALTH CARE STUDENTS

Tatyana Slavkova

*MU-Sofia, Branch "Prof. Dr. Ivan Mitev" - Vratsa
Address: Vratsa, 179, Vtoriyuni Blvd., PO Box 3000 Bulgaria
t.slavkova@filialvratsa.mu-sofia.bg*

Abstract

Summary: Pancreatitis is an acute or chronic inflammation of the pancreas that requires intensive treatment and comprehensive health care. The role of the nurse is key in the assessment, monitoring, nutrition and support of the patient with pancreatitis. **Objective:** to investigate the knowledge and readiness of nursing students to apply care to patients with pancreatitis, as well as the challenges they face during the clinical training. **Materials and methods:** A survey was conducted among 60 third and fourth year students of the Nursing specialty studying at the Medical University of Sofia, Vratsa Branch. A structured questionnaire containing both closed and open questions aimed at assessing knowledge and attitudes on the topic was used. **Results:** The data show that although students possess basic theoretical knowledge, they experience difficulties in the clinical application of nursing care in patients with pancreatitis. The main challenges are the lack of practice, insufficient practical training in specific care, and uncertainty in communicating with patients in acute condition. More targeted clinical training, simulation training, and participation in multidisciplinary teams are needed to prepare future nurses for adequate and confident behavior when working with patients with pancreatitis.

Keywords: pancreatitis, nursing care, students, training, clinical practice

Въведение

Панкреатитът представлява сериозно възпалително заболяване на панкреаса, което може да протича в две основни форми – остър и хроничен. Острият панкреатит се характеризира с внезапно начало, силна коремна болка, гадене, повръщане и повишени ензимни стойности

(амилаза, липаза), докато хроничният води до необратими морфологични и функционални изменения на панкреатичната тъкан (Nasr & Papachristou, 2021). И в двата случая заболяването изисква комплексни диагностични и терапевтични интервенции, които често се провеждат в болнична среда с участието на мултидисциплинарни екипи. Ролята на медицинската сестра в лечението на пациенти с панкреатит е ключова. Тя включва непрекъснато наблюдение на състоянието, оценка на болката и виталните показатели, поддържане на хидратацията, подпомагане на храненето, както и предоставяне на емоционална и информационна подкрепа (Иванова, 2021).

Според Насоките на Световната здравна организация (WHO, 2020), сестринските грижи трябва да се основават на цялостна оценка на пациента и да се адаптират динамично според клиничната картина. Подготовката на студентите по здравни грижи за такива клинични ситуации обаче остава предизвикателство. Много от тях се сблъскват с ограничени възможности за практика, особено в интензивни и специализирани отделения, което намалява увереността им при реално прилагане на знанията.

Съвременното сестринско обучение изисква интеграция на симулационни методи, участие в клинични уъркшопи и практическа ангажираност в реална болнична среда, за да се гарантира професионална компетентност при критични състояния като панкреатита (Димитров, 2022). Липсата на достатъчна експозиция в реални клинични казуси води до несигурност в действията, трудности в приоритизирането на интервенциите и колебание в комуникацията с тежко болни пациенти. Затова е наложително учебните програми да бъдат преразгледани с акцент върху практическото приложение и развитие на клинично мислене. Както отбелязва Богданова (2019), ефективното управление на здравните грижи изисква стратегическо планиране на обучителния процес и активно участие на студентите в реални и симулирани клинични условия. Развитието на клинични умения у студентите по здравни грижи е от решаващо значение за адекватното им справяне със състояния като панкреатита, който често изисква спешна реакция, висока степен на наблюдателност и ефективна комуникация в екипа. Ефективната сестринска намеса при пациенти с остър или хроничен панкреатит изисква задълбочено разбиране не само на патофизиологията на заболяването, но и на психосоциалните аспекти, които съпътстват продължителната хоспитализация и болката.

Според Георгиева (2020), студентите често не успяват да приложат теоретичните си знания в реални клинични ситуации поради липса на ролеви модели и насочено менторство в практиката. Богданова (2019) също подчертава значението на управленските подходи, които осигуряват наличието на компетентни ментори и стимулират приемственост в обучението по здравни грижи. Това ограничава способността им да извършват прецизни оценки и да вземат своевременни решения, особено в случаи на внезапно влошаване на състоянието на пациента. Съвременните образователни подходи акцентират върху симулационното обучение като средство за преодоляване на този дефицит. Симулациите позволяват на студентите да развият умения за клинично мислене в контролирана среда, където могат да правят грешки и да се учат от тях без риск за реални пациенти (Cant & Cooper, 2017).

Прилагането на казуси, базирани на реални клинични сценарии, свързани с панкреатит, може да улесни разбирането на сложната динамика на заболяването и да подготви студентите за работа в екип, ефективно вземане на решения и справяне с критични ситуации. Освен това, възможността за участие в мултидисциплинарни екипи още по време на обучението им предоставя безценен опит и укрепва увереността им като бъдещи медицински специалисти (Benner et al., 2009). Не на последно място, изграждането на емпатия и комуникационни умения е съществена част от подготовката на сестрите. Пациентите с панкреатит често изпитват страх, тревожност и несигурност относно прогнозата си. Ето защо медицинската сестра трябва да бъде не само клиничен наблюдател, но и психологическа опора. Според WHO (2020), ефективната сестринска грижа включва умението да се изгражда доверие, да се обясняват процедурите по разбираем начин и да се осигурява подкрепа както на пациента, така и на неговото семейство.

Цел

Да се изследват знанията и степента на готовност на студентите от специалност „Медицинска сестра“ за прилагане на сестрински грижи при пациенти с панкреатит, както и предизвикателствата, с които се сблъскват по време на клиничното си обучение.

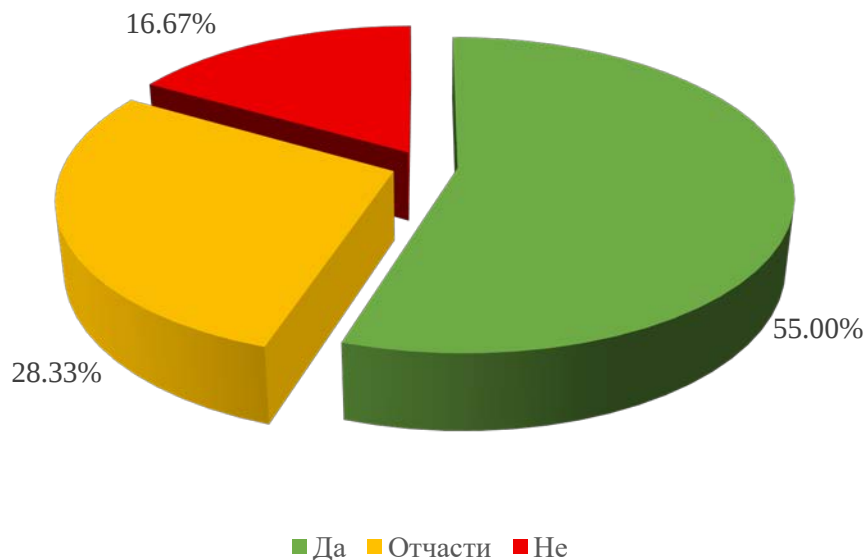
Материал и методи

Проведеното е анонимно анкетно проучване сред 60 студенти обучаващи се във Филиал „Проф. д-р Иван Митев“ гр. Враца към МУ – София от специалност „Медицинска сестра“ през периода януари – май 2025 г.

Резултати и обсъждане

Компетенциите на медицинската сестра включват предоставяне и събиране на здравна информация, промоция на здравето, превенция и профилактика на болестите. Ето защо, изучаването на учебната дисциплина „Промоция на здравето“, осигурява на студентите базова информация за основните концепции, проблемите и програми за промоция на здравето и превенция на заболяванията.

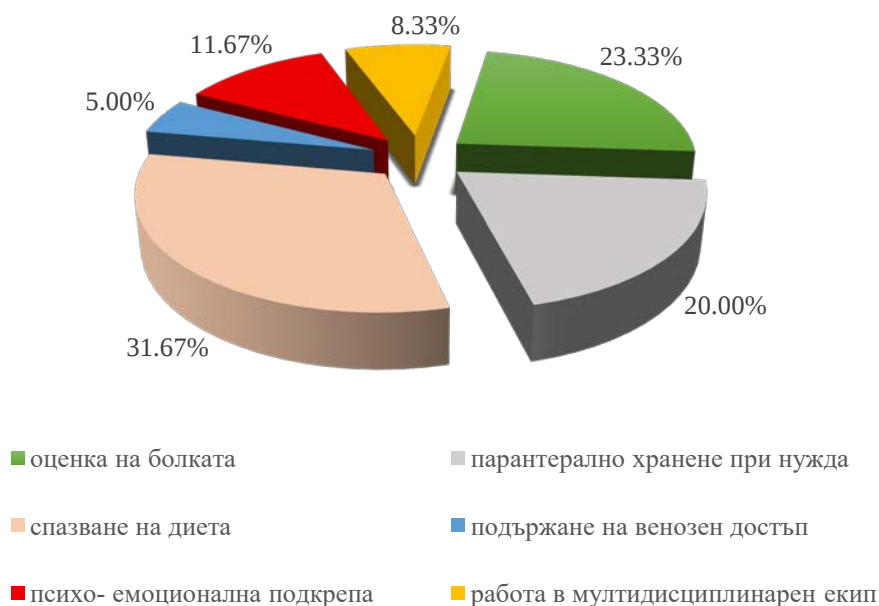
Резултатите от изследването, представени на Фиг. 1 показват, че по-голяма част от студентите (55,00 %), разполагат с достатъчно информация относно рисковите фактори, обуславящи развитието на панкреатита. Значителен е и относителният дял на респондентите, които не познават (16,67 %) или отчасти познават (28,33 %) причините за това заболяване (Фиг. 1).

Фиг. 1. Познаване на рисковите фактори на заболяването

Анкетираните студенти посочват спазването на диета (31,67 %) и оценката на болката (23,33 %) като основни приоритети в сестринската грижа при панкреатит. Следва парентерално хранене (20,00 %) и поддържане на венозен достъп (11,67%). По-малък, но значим дял заемат работата в мултидисциплинарен екип (8,33 %) и психо-емоционалната подкрепа (5,00 %), отразявайки холистичния подход към пациента (Фиг. 2).

Science & Technologies

Фиг. 2. Сестрински грижи при пациенти с панкреатит

Фиг. 3. Оценка на студентите относно знанията им за панкреатита

На Фиг. 3 е представено разпределението на студентите в зависимост от мнението им за нивото на техните знания за панкреатита. Най-голям е относителният дял на анкетираните, които споделят, че не се чувстват уверени при идентифициране на усложненията, свързани с панкреатита – 41,67 %. Това подчертава нуждата от развитие на клиничното мислене и работа с реални или симулирани казуси. Значителна част от студентите - 38,33%, считат, че имат добра теоретична подготовка. Това показва, че учебният материал е усвоен, но не винаги е обвързан с практическо приложение. Относително малка част от студентите - 20,00%, осъзнават, че без практика теоретичните знания са недостатъчни.

Science & Technologies

Фиг. 4. Нагласи на студентите относно увереността за прилагане на сестринските грижи

От данните на Фиг. 4 се вижда, че значителна част от студентите (32,20 %) се чувстват несигурни при наблюдение и оценка на болката, който един от най-важните аспекти при грижите тези пациенти. Равен е относителният дял на респондентите, чийто отговори са свързани със затруднения при венозен достъп и комуникация с пациента и семейството (20,34 %), което подчертава нуждата от по-интензивно обучение в практическите и социални аспекти на грижите. Въпреки това, сравнително големия относителен дял на студентите (27,12 %), заявяващи увереност при спазване на диетата и проследяване на състоянието е позитивен индикатор за систематичния подход на студентите (Фиг. 4).

Мнението на студентите за качеството и ефективността на обучението е от особено значение, тъй като от това в голяма степен зависи тяхната мотивация за участие в него. Най-значимото предизвикателство за учебния процес според студентите е липсата на достатъчно персонал, което води до по-голямо натоварване и по-малко индивидуално внимание по време на клиничните занятия. Това е посочено от 38,57 % от анкетираните студенти (Фиг. 5). На второ място се нареждат трудностите при работа в екип (30,00 %), а по-нататък стресовите ситуации (17,14 %) и недостатъчният брой часове по клинична практика (14,29 %).

Всичко това подчертава необходимостта от по-добра подготовка, насочена към развитие на комуникационни и емоционални умения. По този начин ще се повиши качеството на учебния процес, което ще спомогне за увереността и мотивацията на студентите при тяхното обучение и ще улесни професионалната им реализация в специализираните здравни структури.

Science & Technologies

Фиг. 5. Впечатления на студентите за предизвикателствата по време на обучението

Заклучение и препоръки

Обучението на бъдещите специалисти по здравни грижи трябва да бъде адаптирано така, че да осигурява не само теоретични знания, но и практически умения, съобразени със спецификата на заболявания като панкреатита. Важно е студентите да се включват активно в реална среда, за да се подготвят за самостоятелна и уверена работа.

Съществуващото несъответствие между теоретичната подготовка и ограничената възможност за прилагане на знанията в клиничен контекст трябва да се преодолее чрез развитие на компетенциите за разпознаване на усложнения, комуникацията с пациентите и извършване на основни сестрински интервенции. Това изисква усъвършенстване на методиките на преподаване и широко прилагане на симулационно обучение, включване на клинични казуси и ролеви игри, чрез което студентите могат да упражняват клинични сценарии в контролирана среда и да развиват клинично мислене за вземане на решения.

Менторската подкрепа от опитни медицински сестри в реална болнична среда и повече възможности за практика в интензивни и специализирани отделения са задължителни условия за успешната интеграция и професионална реализация на студентите. Техните наблюдения върху организацията на работата в отделенията, в които се обучават, и виждания им за нейното подобряване са индикативни за приложимостта и актуалността на начините за повишаване ефективността на здравните грижи, като средство за подобряване на тяхното качество.

Благодарности: Статията е реализирана с подкрепата на Министерството на образованието и науката по Национална програма „Млади учени и постдокторанти - 2“ Втори етап (2024-2025г.)

Използвана литература:

1. Богданова, К. Основни аспекти в управлението на здравните грижи. Централна медицинска библиотека, Медицински университет – София, 2019.
2. Георгиева, Л. "Приложение на теоретичните знания в сестринската практика – трудности и решения." Здравни грижи, бр. 3, 2020.

Science & Technologies

3. Димитров, Г. "Клиничната подготовка на студентите по здравни грижи: предизвикателства и перспективи." Сборник научни трудове, Медицински колеж – Плевен, 2022.
4. Милева Ж., Нешев Г., Шинков А. Вътрешни болести. Арсо, 2020.
5. Миликина Д., К. Богданова. Следоперативни сестрински грижи при пациенти с диагноза перитонит. Здраве и наука, (1-2), 2020, 28-31, ISSN 1314-3360.
6. Benner, P., Sutphen, M., Leonard, V., & Day, L. Educating Nurses: A Call for Radical Transformation. Jossey-Bass, 2009.
7. Cant, R., & Cooper, S. "Simulation-based learning in nurse education: Systematic review." Journal of Advanced Nursing, 66(1), 3–15, 2017.
8. Ivanova, M. Surgical Nursing: Practice and Communication. Sofia: Health Publishing, 2021.
9. Nasr, P., & Papachristou, G. "Acute pancreatitis: Current diagnosis and management." Journal of Clinical Gastroenterology, 55(1), 2021.
10. World Health Organization (WHO). *Guidelines on health care provision and nursing care standards*. Geneva: WHO Press, 2020.

Адрес за кореспонденция:

ас. Татяна Костадинова Славкова, дм
e-mail: t.slavkova@filialvratsa.mu-sofia.bg